

'Pens moet gewoon goed draaien'

Constate voederwaarde oogsten, zowel in de eerste, de tweede als de derde snee, zodat je als veehouder over het jaar kunt zorgen voor een constante factor in het rantsoen. Daar staat of valt probleemloos produceren mee, zegt dierenarts Gerrit Hegen van DAP Het Zuidenveld, tijdens een bezoek aan het bedrijf van Dijan Schipper in Oosterhesselen.

Grassnedes van herhaalbare kwaliteit met 40 tot 45 procent droge stof. „Wie als veehouder over het jaar zijn koeien in het rantsoen een constante factor van goede kwaliteit aanbiedt, heeft de meeste kans op een succesvolle melkproductie en gezonde koeien”, zegt Hegen.

„Die constante factor geldt niet alleen tijdens de lactatieperiode, maar ook tijdens de droogstand. De kwaliteit van kuil is in de praktijk nog te partijafhankelijk.” Veehouders zijn zich daar onvoldoende van bewust, is Hegens ervaring. Hij begeleidt Melkvee Academie (MVA)-studiegroep 'Goed voer voor gezonde koeien'.

Leden met een ruwvoeroverschot adviseert hij om voor droge koeien een aparte kuil aan te leggen. „Maar dat is niet significant beter dan een gemengd rantsoen dat is afgestemd op de behoefte van droge koeien.” Veehouders met een ruwvoertekort doen er goed aan stro of schraal ruwvoer aan te kopen.

„Het ideale droogstandsrantsoen bestaat niet. Maar tijdens de droogstand leg

je wel de basis voor gezonde, productieve en vruchtbare nieuwmelkte koeien. Wees daarom kritisch op wat je voert. Zorg ervoor dat een koe krijgt waaraan ze behoefte heeft. In mijn optiek kan dat alleen met een berekend rantsoen.”

BALANS

„De pens moet gewoon goed draaien. Die moet in balans zijn. Het hele jaar door”, doceert Hegen tijdens het bedrijfsbezoek bij Dijan Schipper en Linda Hilberink in Oosterhesselen. Schipper is lid van de MVA-studiegroep 'Goed voer voor gezonde koeien', die twaalf bedrijven telt.

De uit het Overijsselse Wierden afkomstige Schipper boert ruim een jaar in Oosterhesselen. Het eerste jaar kenmerkte zich door problemen met onder andere subklinische mastitis en lebmaagverdraaiingen. „Het gevolg van te ver doorschieten in de negatieve energie balans (NEB) in de nieuwmelkte fase. Maar dat wordt al ingeluid voor het afkalven”, geeft Hegen aan.

Hij laat zijn oog gaan over de koppel die vaststaat aan het voerhek. Speuren naar kale en dikke hakken, hoe ze op de poten staan en de pensvulling. „Storingen in de vertering opsporen”, klinkt het verklarend. Over wat hij ziet is Hegen niet ontevreden. „De kleur zit er ook goed op.”

Aan het eind van het bezoek blijken de negen op dracht te controleren koeien allemaal drachtig. „Dat is hier wel eens anders geweest”, merkt Schipper op. „Door een te diepe NEB vervetten eicellen en sterven ze sneller af. Heb je de droogstand structureel beter op orde, dan krijg je de vruchtbaarheid ook beter op de rit.”

SLECHT VERTEERDE MEST

Bij twee koeien die Hegen scant, beide nog geen zestig dagen in productie, vindt hij slecht verteerde mest met propjes. Een indicatie dat de penspassage te snel is en dat de vertering niet optimaal verloopt. Schipper geeft aan dat hij het aandeel maïs in het gemengde rantsoen heeft verhoogd omdat hij de mest te dun vond. Hegen: „De verteerbaarheid van maïs neemt toe naar

De schudbak biedt veel informatie over selectie en structuur.

Tijdens het bedrijfsbezoek wisselen Gerrit Hegen en Dijan Schipper veel informatie uit.

Foto's: Nieuwe Oogst

mate de kuil langer zit. De snelheid van het rantsoen en de structuur moet je dan goed in de gaten houden.”

Aanvullende informatie over ureumgehalte en eiwitgehalte van de melk en het gemiddeld aantal lactatiedagen wordt uitgewisseld. „De energiestatus van de 37 nieuwmelkte koeien op een totaal van 68 koeien die aan de melk zijn, moet omhoog”, concludeert de dierenarts. „Het eiwitgehalte in de melk van deze groep kan beter.”

Hegen geeft aan dat wat dat betreft een hoger aandeel maïs in het rantsoen een goede keuze was, alleen is het rantsoen nu te snel. Het advies is iets meer graszaadhooi op te nemen in het rantsoen. Daardoor komt er meer rust in de pens, neemt de herkauwactiviteit toe en komt er meer microbiel eiwit beschikbaar, terwijl het ureumgehalte

een evenredig beeld zien. „Zou er sprake zijn van selectie, dan waren de verhoudingen anders. Een koe die selecteert herken je aan een snuit vol fijne deeltjes. Die heb ik er niet tussen gezien.”

Stevig knijpen in de grofste fractie ontlokt Hegen de opmerking dat de haksellengte van het gras langer kan. „Wil je effectieve structuur en pensverzuring voorkomen, dan moet de haksellengte tussen 4 en 6 centimeter zijn. Controleer daarom bij het inkuilen de eerste vrachten die aan de bult komen.”

GELEIDELIJKE OVERGANG

Omdat hij niet anders heeft, krijgen de droge koeien eerste snee, verdund met maïs en graszaad hooi. De droge koeien weidt Schipper op een perceel naast de stal dat hij niet bemest. Er is vrij koevoer. Vanaf twee

Kwaliteit graskuil in de praktijk nog te 'partijafhankelijk'

daalt. „Dat is goed voor het melkeiwit van de hele koppel.”

Wanneer de koeien 1 tot 2 kilo meer ruwvoer opnemen, is het probleem van een te snelle passage waarschijnlijk ook opgelost. Aan de haalbaarheid daarvan twijfelt de dierenarts niet. „Op bedrijven waar het ruwvoer vier à vijf keer per dag wordt aangeschoven, nemen de koeien meer kilo's droge stof op.” Dat geldt ook voor het dagelijks wegschuiven van het restvoer.

MUF PRUTJE

Wanneer zich een gesprek ontspint over smakelijkheid in relatie tot buitentemperatuur haalt Hegen zijn vinger door de hoek tussen hek en voergoot. Het prutje op zijn vinger ruikt in april al een beetje muf. „Betonvloeren zijn mooi maar door zuren wordt het oppervlak aangetast en onregelmatig, waardoor zich viezigheid ophoopt. Bij warm weer broeit en schimmelt dat en loopt de drogestofopname hard terug.”

Eens in de drie dagen haalt Schipper het restvoer weg. De schudbak moet zicht werpen op de samenstelling van het restvoer. Schipper heeft namelijk het idee dat zijn koeien selecteren. „Je zou de schudbak vaker ter hand moeten nemen. Daar kun je veel informatie uit halen”, is Hegens stelling.

Het restvoer en een greep uit het voer dat Schipper er net heeft voorgedraaid laten

weken voor de uitgerekenede datum kunnen de droge koeien in de krachtvoerautomat. „Voor een geleidelijke overgang van droog rantsoen naar melkgevend.”

Kort tikt Hegen tijdens dit bedrijfsbezoek bij Schipper nog eens het belang van een afkalvbox in de ligboxenstal aan. Relatief eenvoudig te realiseren door bijvoorbeeld een paar boxen op te offeren. „Koeien moet je voor afkalven niet isoleren. Dat levert, net als transport, grote rantsoenveranderingen en een tekort aan water veel te veel stress op, met alle gevolgen van dien.”

„Het draait als een tierelier”, concludeert Hegen tevreden aan het eind van zijn bezoek. „Mijn uitdaging is het integrale verhaal”, vervolgt de dierenarts. „De basis is goed ruwvoer van het eigen bedrijf. Aangevuld met krachtvoer, mineralen en eventueel aangekochte structuur. Pas je dat toe in een uitgebalanceerd, dus berekend rantsoen, dan hoeft je minder te repareren en veroorzaken bedrijfsgebonden ziekten minder faal- en uitvalskosten.”

ILONA LESSCHER

Bedrijfsgegevens

- 80 melk- en kalfkoeien
- 305-dagenproductie: 4,03 jaar; 9322 kilo melk; 4,44 procent vet; 3,40 procent eiwit; 44,9 BSK
- het jongvee wordt opgefokt in Wierden
- 44 hectare (34 hectare gras en 10 hectare maïs)

De schudbak biedt veel informatie over selectie en structuur.

Als het aan Gerrit Hegen ligt, wordt de schudbak vaker ter hand genomen.